

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

ректор Херсонського державного університету,

 Олександр СПИВАКОВСЬКИЙ

«05» червня 2026 р.

ПРОГРАМА

єдиного фахового вступного випробування
(співбесіди замість ЄФВВ) з **мовознавства**
для здобуття ступеня вищої освіти **«магістр»**

Івано-Франківськ - Херсон 2026

Затверджено на засіданні кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова (протокол № 9 від 6 травня 2026 р.)

Укладач програми

(Воробйова А.В.)

ЗМІСТ

1. Загальні положення
2. Зміст програми
3. Перелік питань, що виносяться на єдине фахове вступне випробування
4. Список рекомендованої літератури
5. Критерії оцінювання знань

1. Загальні положення

Програма єдиного фахового вступного випробування для абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «магістр», розроблена відповідно до порядку, визначеному у Положенні про приймальну комісію Херсонського державного університету. Іспит за фахом передбачає співбесіду, що за змістом та обсягом включає основний нормативний навчальний матеріал підготовки фахівців за рівнем вищої освіти «бакалавр».

Метою програми єдиного фахового вступного випробування (співбесіди замість ЄФВВ) з мовознавства є комплексна перевірка рівня сформованості фахових компетентностей вступників, їхніх теоретичних знань із основних галузей мовознавства, здатності аналізувати мовні явища, застосовувати сучасні методи лінгвістичного дослідження, а також оцінювання готовності до навчання за освітнім ступенем «магістр» у галузі філології.

Форма єдиного фахового вступного випробування: вступне випробування проводиться у формі усного іспиту дистанційно. Тривалість проведення екзамену становить не більше 20 хвилин на одного абітурієнта.

Результат єдиного фахового вступного випробування оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів.

Єдиний фаховий вступний іспит на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» складається з питань теоретичного блоку. Під час фахового вступного випробування абітурієнти мають продемонструвати впевнене володіння навичками, набутими в процесі вивчення теоретичних і практичних дисциплін під час здобуття освітнього ступеня «бакалавр». Абітурієнти мають право надавати відповіді мовою спеціальності, за якою здійснюється вступ на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «магістр».

Під час проведення єдиного фахового вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено

рішенням Приймальної комісії. Абітурієнт повинен обов'язково увімкнути відеокамеру. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації, він/вона відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається відповідний акт.

2. Зміст програми

МОВОЗНАВСТВО ЯК НАУКА

1. Мовознавство як наука про мову. Предмет і завдання, основні проблеми мовознавчої науки (природа і сутність мови, мова і мислення, мова і мовлення, походження мови, мова і суспільство, система і структура мови).
2. Методологічна основа мовознавства. Індуктивний і дедуктивний підходи до вивчення мовних явищ. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу (методи проведення лінгвістичних досліджень): описовий метод; порівняльно історичний метод; метод лінгвістичної географії; зіставний метод; структурний метод.
3. Зв'язок мовознавства з літературознавством, історією, археологією, філософією, логікою, соціологією, психологією, етнологією, культурологією, інформаційними технологіями, математикою, семіотикою, фізіологією, медициною, фізикою, географією.

МОВА, МОВЛЕННЯ, СУСПІЛЬСТВО

1. Загальні поняття про мову. Мова як явище біологічне, психічне, суспільне.
2. Системний характер мови. Структура мови. Ієрархійність (поліструктурність) рівнів мови. Теорія ієрархії рівнів. Рівні мови: основні (фонологійний, морфологічний, лексико-семантичний і синтаксичний); проміжні рівні (морфонологійний, словотвірний, фразеологічний). Взаємозалежність рівнів мови. Динамічність.
3. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Види співвідношень: парадигмальні, синтагмальні й ієрархійні відношення між мовними одиницями. Система і норма. Властивості мовних одиниць: системоутворювальні і системонабуті. Мовна система: фонологія, морфологія, лексикологія, синтаксис. Мовна норма. Орфоепічні, орфографічні, граматичні, лексичні, стилістичні норми. Відмінності між мовною системою і мовною нормою.
4. Функції мови. Основні функції мови: комунікативна, мислетвірна, когнітивна (гносеологічна). Похідні (уточнювальні, часткові) функції мови: фатична, репрезентативна, емотивна, експресивна, волюнтативна, прагматична, естетична, референтна.
5. Знакова природа мови. Визначення мовного знака. Своєрідність мови як знакової системи: характеристика мовного знака: довільність, лінійність, змінність. Знаковість і одиниці мови. Основні характеристики знака: план вираження, план змісту. Знак, напівзнак. Субзнаковий, знаковий і суперзнаковий рівні мови. Найменші мовні одиниці і знак (фонема, морфема, слово, речення).

6. Види мовлення. Зовнішнє мовлення: усне (монолог, діалог, полілог), писемне. Внутрішнє мовлення.
7. Мова як засіб спілкування. Функції, форми й засоби спілкування. Класифікації функцій спілкування: інформаційно комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна. Аспекти спілкування (комунікативний, інтерактивний, перцептивний) та їхні особливості. Поняття комунікативного бар'єру: авторитет, уникнення, нерозуміння. Вербальна і невербальна комунікація. Словесне спілкування, кінесика, паралінгвістика, проксемика.
8. Мова і суспільство. Соціальна функція мови: комунікація, соціалізація, ідентифікація. Державна мова, мовна політика. Мова як загальнонародне явище. Характерні риси взаємодії мови та культури: культурні концепти, мовні табу, мовні ритуали. Мова та ідентичність. Види ідентичності (етнічна, соціальна, індивідуальна).

СИСТЕМНО-СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ МОВИ

1. Фонетична система мови Три аспекти вивчення звуків (акустичний, артикуляційний, функційний). Принципи класифікації голосних та приголосних звуків. Звук і фонема. Фонема в парадигматиці й синтагматиці (опозиції фонем, фонологійні класи). Фонетичне членування мовленнєвого потоку (фраза, синтагма, фонетичне слово, склад, звук). Наголос. Інтонація.
2. Фонетичні закони. Фонетичні зміни. Комбінаторні звукові зміни (акомодація, асиміляція, дисиміляція, метатеза). Позиційні звукові зміни (редукція, протеза). Фонетична й фонематична транскрипція. Транслітерація.
3. Лексико-семантична система мови. Слово, поняття, концепт. Лексико-семантичні варіанти слова. Типи мотивації лексичних одиниць (фонетична, морфологічна, етимологічна, семантична).
4. Мовна семантика. Семантика й референція. Типи значень: лексичне та граматичне значення слова. Денотативне й конотативне значення слова. Стилістичний компонент значення. Розвиток значення слова: розширення, звуження, меліоризація, зниження (пейорація), метафоричне перенесення, метонімічне перенесення, евфемізація.
5. Полісемія слова. Синоніми. Антоніми. Омоніми. Пароніми. Поняття семантичного поля.
6. Функційна диференціація лексики. Стилістична диференціація: книжна лексика, розмовна, нейтральна. Соціальна й територіальна диференціація: професійна лексика (терміни); жаргонізми, арготизми, сленгізми, діалектизми. Активна й пасивна лексика (неологізми, okazіоналізми, історизми, архаїзми).

7. Етимологія. Типи лексики за походженням (питомі й запозичені слова). Асиміляція запозичень: фонетична адаптація; граматична та лексична асиміляція.
8. Фразеологія. Класифікація фразеологізмів: за структурою, за семантичним принципом, за походженням, за функцією. Синонімія та антонімія фразеологізмів.
9. Граматична система мови Морфемна будова слова. Види та варіанти морфем. Формотвірні / словотвірні афікси. Основа слова. Похідні й непохідні основи. Словотвірна пара (похідне і твірне слово).
10. Способи творення слів. Морфологічні способи творення слів: афіксальні та неафіксальні (композиція, юкстапозиція, аббревіація). Неморфологічні способи творення слів: лексико синтаксичний, лексико-семантичний, морфолого синтаксичний (конверсія).
11. Частини мови як лексико-граматичні класи слів. Принципи виокремлення частин мови. Іменник як частина мови. Граматичні категорії іменника (рід, число, відмінок). Лексико граматичні розряди іменника (власні / загальні назви; істоти / неістоти; конкретні / абстрактні назви; збірні / речовинні). Прикметник як частина мови. Граматичні категорії прикметника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди прикметника (якісні, відносні, присвійні). Ступенювання прикметників. Числівник як частина мови. Класифікація числівників за семантичним принципом. Займенник як частина мови. Розряди займенників. Дієслово як частина мови. Особові й неособові форми дієслова. Морфологічні категорії дієслова (вид, перехідність / неперехідність, стан, спосіб, час, особа, рід, число). Синтаксичні ролі дієслова. Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Ступенювання прислівників. Службові частини мови. Прийменник: розряди та функції. Сполучник: розряди і функції. Частка: розряди й функції. Вигук та звуконаслідувальні слова.
12. Синтаксис. Типи синтаксичного зв'язку: сполучниковий (сурядний, підрядний) / безсполучниковий. Форми підрядного зв'язку: узгодження, керування, прилягання. Словосполучення. Критерії класифікації словосполучень (за формою зв'язку, за будовою, за морфологічним принципом).
13. Типи простих речень за метою висловлювання, за структурою (односкладні / двоскладні, поширені / непоширені, повні / неповні). Актуальне членування речення: поняття теми й реми. Типологія складних речень (складносурядні, складнопідрядні, безсполучникові, багатокomпонентні з різними видами зв'язку).

СТИЛІСТИКА

1. Стилїстика як галузь мовознавства. Розділи стилїстики та їхнї завдання. Об'єкт і предмет стилїстики. Стилїстика мови як розділ про стилї мови.

2. Офіційно-діловий стиль. Сфера застосування офіційно-ділового стилю. Становлення й розвиток офіційно-ділового стилю. Норми офіційно ділового стилю. Ознаки: документальність, стабільність, стислість, чіткість, стандартизованість вислову, регламентованість
3. Науковий стиль. Ознаки наукового стилю: об'єктивність, логічність, узагальненість, однозначність, лаконічність, аргументованість, точність.
4. Публіцистичний стиль. Головні сфери реалізації сучасного публіцистичного стилю. Ознаки публіцистичного стилю: поєднання логічності доказів, точності висловлювання положень з емоційно експресивною образністю використання художніх засобів; доступність; спрямованість на широку аудиторію; інформативність.
5. Розмовний стиль. Головні сфери реалізації розмовного стилю. Ознаки розмовного стилю: спонтанність, безпосередність, невербальні засоби спілкування (міміка, жести), емоційність, використання вигуків, звертань, неповних речень.
6. Художній стиль. Головні сфери реалізації художнього стилю. Ознаки художнього стилю: образність, поетичність, естетика мовлення, експресія як інтенсивність вираження, зображальність, поєднання конкретно-чуттєвого живописання з інтелектуалізмом. Засоби образності.
7. Жанрова диференціація. Поняття жанру в стилістиці. Жанри офіційно-ділового стилю: закон, постанова, договір, меморандум, протокол, заява, резюме, автобіографія, діловий лист. Жанри наукового стилю: монографія, стаття, тези, рецензія, анотація, доповідь, лекція. Жанри публіцистичного стилю: стаття, замітка, репортаж, нарис, фейлетон, есе. Жанри розмовного стилю: бесіда, промова (вітальна, застільна, поминальна). Жанри художнього стилю: епічні (роман, сага, повість, оповідання, новела), ліричні (вірш, поема, балада), драматичні (трагедія, комедія, драма).
8. Стилiстичні ресурси (засоби) мови. Поняття про тропи та фігури. Фонетичні засоби стилістики: алітерація, асонанс, анафора, епіфора, звуконаслідування, фонетичний повтор, рима.
9. Лексичні засоби стилістики: алегорія, метафора, персоніфікація, метонімія, епітет, синекдоха, порівняння, оксиморон, гіпербола, літота, табу та евфемізми, іронія, сарказм, гротеск.
10. Синтаксичні засоби стилістики: антитеза, парцеляція, градація, інверсія, паліндром, акростих, параномазія, синтаксичний повтор, риторичне питання, риторичне звертання, еліпсис, багатосполучниковість, безсполучниковість, період.
11. Стилiстика тексту. Композиційно-стилiстичні особливості тексту. Дискурс як комунікативно-стилiстичне явище.

3. Перелік питань, що виносяться на співбесіду з єдиного фахового вступного випробування

1. Мовознавство як наука про мову. Предмет і завдання, основні проблеми мовознавчої науки
2. Методологічна основа мовознавства. Методи проведення лінгвістичних досліджень.
3. Зв'язок мовознавства з іншими науками.
4. Функції мови. Основні функції мови: комунікативна, мислетвірна, когнітивна.
5. Мова як засіб спілкування. Функції, форми й засоби спілкування. Класифікації функцій спілкування.
6. Мова і суспільство. Соціальна функція мови. Державна мова, мовна політика.
7. Асиміляція запозичень (типи та ступені асиміляції).
8. Словоскладання (класифікація складних слів, типи дериваційних складних слів).
9. Словниковий склад як система (неологізми, традиційні лексикологічні угруповання, лексико-граматичні групи, теорія семантичного поля).
10. Фразеологія (різні підходи до класифікації фразеологічних одиниць: семантичний, функціональний, контекстуальний).
11. Граматичні категорії іменника: категорії числа та відмінка.
12. Граматичні властивості дієслова (визначення дієслова, граматично-суттєві підкласи дієслова, граматичні категорії дієслова).
13. Граматичні категорії дієслова: категорія стану (дійсний стан, пасивний стан).
14. Речення як комунікативна одиниця синтаксичного рівня (члени речення, принципи класифікації речення, поняття актуального членування: тема, рема).
15. Особливості перекладу фразеологічних одиниць.
16. Проблема стилістичної диференціації сучасної мови (різні підходи до класифікації функціональних стилів, типологія функціональних стилів сучасної мови).

17. Публіцистичний стиль, його основні лінгвістичні характеристики (агітаційно-пропагандистська та інформаційна функції стилю, теле- та радіокоментар, есе, стаття та їх мовні особливості).
18. Жанрова диференціація. Поняття жанру в стилістиці.
19. Стилістична семасіологія: фігури заміщення (метафора, метонімія, іронія).

4. Список рекомендованої літератури

1. Авраменко Б. В. Теоретична фонетика сучасної англійської мови: навч. Посібник. Державний заклад “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”. Одеса, 2019. 93 с.
2. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов : посібник для перекладацьких відділень вузів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2003. 160 с.
3. Возна М. О., Гапонів А. Б., Антонюк Н. М., Хоменко Н. С. Пермінова А. В. / за заг. редакцією проф. Карабана В. І. Англійська мова. IV курс. Вінниця : Нова Книга, 2008. 440 с.
4. Волкова Л.М. Теоретична граматики англійської мови: сучасний підхід. : навч. посібник. К. : «Освіта України», 2010. 256 с.
5. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика української мови. Тернопіль, 2004. 257 с.+
6. Дворжецька М.П., Макухіна Т.В. Фонетика англійської мови: фоностилістика і риторика мовленнєвої комунікації. Вінниця : Нова Книга, 2005. 208 с.
7. Деменчук О.В. Порівняльна лексикологія української та англійської мов. Рівне : Перспектива, 2005. 165 с.
8. Дудик П.С. Стилістика української мови. Київ : «Академія». 2005. 368 с.
9. Єфімов Л.П., Ясінецька О.А. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз : учбово-методичний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2004. 240 с.
10. Жаборюк І. А. Проблеми морфології та синтаксису : посібник з теоретичної граматики сучасної англійської мови. Одеса : Освіта України, 2014. 106 с.
11. Квеселевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Вінниця : Нова кн., 2001. 126 с.
12. Кириченко Г. С. Нариси загального мовознавства. Київ : Видавничий дім «Ін Юре». 2008. Ч.І: Мова, її будова та функції в суспільстві. 2008. 168 с.
13. Кириченко Г. С. Нариси загального мовознавства. Київ: Видавничий дім «Ін Юре». 2008. Ч.ІІ: Основні етапи розвитку науки про мову. 2008. 224 с.

14. Колесник О.С., Гаращук Л. А., Гаращук К. В. Теоретична фонетика англійської мови : навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. 226с.
15. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов : навчальний посібник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 464 с.
16. Кочерган М. Мовознавство на сучасному етапі. *Дивослово*. 2003. №5. С. 24-29.
17. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ: Видавничий центр «Академія», 1999. 288с.
18. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ: Видавничий центр «Академія», 2003. 464 (Альма-матер).
19. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту. Вінниця : Нова книга, 2004. 261 с.
20. Манси Е.А. English phonetics. Киев : Инкос, 2005. 158 с.
21. Мостовий М.І. Лексикологія англійської мови. – Х.: Основа, 1993. – 256 с.
22. Науменко А.М. Філологічний аналіз тексту (основи лінгвопоетики). Вінниця : Нова книга, 2005. 416 с.
23. Паращук В.Ю. Теоретична фонетика англійської мови : навчальний посібник для студентів іноземних мов. Вінниця : Нова Книга, 2005. 240 с.
24. Пентиліук М. І., Гайдаєнко І. В. Методичні розробки з курсу «Загальне мовознавство» (Лінгвістичні концепції Ф. де Соссюра. Херсон: ХДУ, 2003.
25. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава: Довкілля-К. 2008. 712 с.
26. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К. 2006.
27. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. Київ: Вища школа. 1996.
28. Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики. Київ: Основи, 1998. 324 с.
29. Стилистика англійського язика: учебник. К. : Вища шк., 1991. 272 с.
30. Ткаченко Л.Л. Теоретична граматики англійської мови: курс лекцій для студентів ІV курсу напряму підготовки 6.020303. Філологія. Мова та література (англійська). Херсон: РВВ «Колос» ХДАУ, 2012. 80 с.
31. Харитонов І.К. Теоретична граматики англійської мови : навчальний посібник. Вінниця : НОВА КНИГА, 2008. 352 с.
32. Bauer L. An Introduction to International Varieties of English. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2002. 144 p.
33. Cambridge International Dictionary of Idioms. Cambridge University Press, 1998.
34. Carstairs-McCarthy A. An Introduction to English Morphology: Words and Their Structure. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2002. 160 p.
35. The Concise Oxford Dictionary of English Etymology. Oxford University Press, 1996.
36. Crystal D. Words, Words, Words. Oxford: Oxford University Press, 2007. 224 p.

37. Iliencko O. L. English Lexicology: tutorial / O. L. Iliencko, I. A. Kamienieva, Ye. S. Moshtagh; O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. Kharkiv : Publishing House I. Ivanchenka, 2020. 218 p.
38. Kukharenko V.A. A Book of Practice in Stylistics. Vinnytsia : Nova Knyga, 2000. 160 p.
39. Lexicology of the English Language: lecture notes / compilers G. V. Chulanova. Sumy: Sumy State University, 2020. 74 p.
40. Naciscione A. Phraseological Units in Discourse: Towards Applied Stylistics. Riga: Latvian Academy of Culture, 2001. 283 p.

5. Критерії оцінювання єдиного фахового вступного випробування з мовознавства

Основними критеріями оцінювання знань студентів є:

- характер і якість самостійної підготовки студента;
- ступінь усвідомлення теоретичного матеріалу, розуміння того, про що повідомляється;
- повнота, правильність і точність відповіді;
- уміння застосовувати набуті знання у стандартних і нестандартних ситуаціях.

Змістовий вияв критерію	Висновок комісії про рекомендацію до зарахування	Бал за 200-бальною шкалою
Абітурієнт розуміє та може правильно й змістовно відповісти на запропоноване йому питання, вільно висвітлює конкретно визначені теоретичні питання, вміє дати чітку, логічну і послідовну характеристику певній події, предмету чи явищу, висловлює свою думку, вміє відповісти на запитання, які мають на меті уточнити зміст відповіді, володіє необхідними навичками мовленнєвої компетенції (правильна й чітка вимова, багатий лексичний матеріал, правильні граматичні й синтаксичні конструкції).	рекомендовано до зарахування	200–190
Абітурієнт загалом розуміє та може досить повно розкрити запропоноване питання, майже вільно орієнтується у запропонованій ситуативній тематиці, дає досить чітку, але не зовсім логічну й послідовну характеристику певній події, предмету чи явищу, намагається висловити свою думку, розуміє основні мовні правила та вміє пояснити їх застосування на практиці, володіє навичками мовленнєвої компетенції (правильна й чітка вимова, багатий лексичний матеріал, правильні граматичні й синтаксичні конструкції). При цьому допускає незначні похибки при викладі змісту запропонованого питання, при логічності викладу матеріалу, при вимові мовних одиниць та при вживанні граматичних і синтаксичних конструкцій.	рекомендовано до зарахування	140–189

<p>Абітурієнт розуміє та може сформулювати і пояснити лише деякі елементи запропонованого питання, з труднощами орієнтується у запропонованій для обговорення темі, дає загальну і не досить чітку характеристику окремим елементам певної події, предмета чи явища, розуміє деякі основні граматичні правила, але не завжди вміє пояснити їх застосування на практиці, неповністю володіє навичками мовленнєвої компетенції. При цьому допускає значні похибки при викладі змісту запропонованого завдання, при логічності викладу матеріалу, при вимові мовних одиниць та при вживанні граматичних і синтаксичних конструкцій.</p>	<p>рекомендовано до зарахування</p>	<p>100–139</p>
<p>Абітурієнт не розуміє та не може сформулювати і пояснити запропонованого питання, з труднощами орієнтується у запропонованій для обговорення темі, дає загальну і не досить чітку характеристику окремим елементам певної події, предмета чи явища, розуміє деякі основні граматичні правила, але не завжди вміє пояснити їх застосування на практиці, неповністю володіє навичками мовленнєвої компетенції. При цьому допускає значні похибки при викладі змісту питання, при логічності викладу матеріалу.</p>	<p>не рекомендовано до зарахування</p>	<p>0-99</p>